

چرا ماه رجب جزء ماههای حرام است؟

همه روزها و شبها مخلوق خداست و هیچ زمانی به خودی خود بر «زمان» دیگر برتری ندارد؛ ولی برخی از روزها، شبها و ماهها به خاطر علل و حوادثی، برتری و قداست خاصی پیدا می‌کنند.

همه روزها و شبها مخلوق خداست و هیچ زمانی به خودی خود بر 171#& زمان؛ دیگر برتری ندارد؛ ولی برخی از روزها، شبها و ماهها به خاطر علل و حوادثی، برتری و قداست خاصی پیدا می‌کنند.

به گزارش خبرنگار دین و اندیشه خبرگزاری دانشجویان ایران (ایسنا)، ماههای قمری از زمان هجرت پیامبر به وجود آمده است اما اینجا این سوال مطرح می‌شود که چرا به یکسری از ماههای قمری ماه حرام می‌گویند و فلسفه ماههای حرام چیست و چه ماههایی جزء ماههای حرام است؟

قبل از این که مطلبی را در رابطه با فلسفه ماههای حرام بگوییم، لازم است چهار ماهی که به عنوان ماههای حرام هستند را بیان کنیم:

از 12 ماه قمری، چهار ماه رجب، ذی‌قعدة، ذی‌حجه و محرم ماههای حرام هستند که هرگونه جنگ و نبرد در آنها حرام شمرده شده است. سه ماه پشت سر هم و یک ماه (رجب) جدا از بقیه است. بنابراین ماه صفر از ماههای حرام نیست.

قرآن کریم در آیه 36 سوره توبه صراحتاً به حرمت ماههای حرام حکم داده است.

اما این که حرمت این چهار ماه از چه زمانی آغاز شده است، برخی گفته‌اند:

حرمت این ماهها از شریعت حضرت ابراهیم (ع) است.

از برخی روایات استفاده می‌شود سرآغاز حرمت ماههای حرام، آغاز آفرینش آسمانها و زمین است؛ در روایتی از امام باقر (ع) آمده است:

"به احترام کعبه، خدا حرمت ماههای حرام را در کتاب خود، همان روزی که آسمان و زمین را آفرید، وضع کرد که سه ماه آن پشت سر هم و یک ماه آن جداگانه است".

دراین باره قرآن می‌گوید:

"تعداد ماهها نزد خداوند در کتاب (آفرینش) الهی از آن روز که آسمان و زمین را آفرید، 12 ماه است که از آنها چهار ماه، ماه حرام است".

کلمات برخی از مفسران حاکی از این است که اعراب جاهلی حرمت این ماهها را رعایت کرده‌اند، به گونه‌ای که اگر قاتل پدر خود را در این فاصله زمانی مشاهده می‌کردند، به او کاری نداشتند.

در رابطه با فلسفه و حکمت حرام بودن این چند ماه باید گفت:

چنانچه روشن است در آیه 36 سوره توبه که به حرمت برخی از ماه‌ها اشاره شده است، سخنی از حکمت آن نیامده. در روایات نیز اشاره به اصل حکم شده اما پیرامون علت یا حکمت آن به وضوح مطلبی نیامده است. اما از آنجا که طبق نقل برخی از روایات حرمت ماه‌های حرام به زمان 171#&؛ حضرت ابراهیم(ع) برمی‌گردد و در عصر جاهلیت به عنوان یک سنت به قوت خود باقی مانده بود و از سوی اسلام نیز به خاطر حکمت و فوایدی که داشته تأیید شد. می‌توان حکمت‌هایی برای این حکم بیان کرد.

شاید بتوان فلسفه ماه‌های حرام را اینگونه بیان کرد:

از جمله فلسفه‌ها و فواید آن می‌توان به احتمال پایان یافتن جنگ‌ها به خاطر مجال یافتن جنگجویان برای تفکر و اندیشه، دعوت به صلح و آرامش، امکان انجام مناسک حج، تجارت و بسیاری از امور دیگر، اشاره کرد.

نکته مهم "آتش بس" در جنگ است که حتی برای چند روز یا یک روز هم دارای اثر و فایده است. در دوران جنگ‌های 20 ساله ویتنام، برای آتش‌بس یک روزه تلاش می‌کردند و این حکم، خود نشانه روح صلح‌طلبی اسلام است.

آخرین نکته در این زمینه این‌که منظور از حرام نمودن این چهار ماه، این است که مردم در این ماه‌ها از جنگیدن دست بکشند و امنیت عمومی در همه جا حکمفرما شود تا به زندگی خود و فراهم آوردن وسایل آسایش و سعادت خویش بپردازند و به عبادات و طاعات مشغول شوند.

اما برخی، شبهه‌هایی راجع به حرام بودن ماه رجب مطرح کرده‌اند:

در جواب می‌توانیم بگوییم که مراد از ماه‌های حرام ماه‌هایی است که خداوند متعال رعایت حرمت آن‌ها را بر مؤمنان واجب نموده است و از زبان و از زمان حضرت ابراهیم و اسماعیل(ع) جنگ در ماه‌های حرام را ناروا دانسته است.

این سنت ابراهیم از زمان آن حضرت تا ظهور اسلام همچنان طبق سیره عملی در میان عرب محترم شمرده می‌شد، قرآن کریم نیز بر آن صحه گذاشته و حرمت ماه‌های حرام را امضاء کرد.

چنان که خداوند می‌فرماید: 171#&؛ إِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِنْدَ اللَّهِ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا فِي كَتَبِ اللَّهِ يَوْمَ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرُمٌ ذَٰلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ فَلَا تَطْلُمُوا فِيهِنَّ أَنْفُسَكُمْ وَقَتِلُوا الْمُشْرِكِينَ كَافَّةً كَمَا يُقْتُلُونَكُمْ كَافَّةً وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ (توبه، 36) شمار ماه‌ها به نزد خداوند، در کتاب الهی از روزی که آسمان‌ها و زمین را آفرید، 12 ماه است چهار ماه از آن حرام است. دین درست این است. پس در آن(چهارماه) بر خویشتن ستم می‌کنید و با مشرکان به هنگام نبرد دسته جمعی پیکار کنید همان گونه که آن‌ها دسته جمعی با شما پیکار می‌کنند و بدانید خدا با پرهیزگاران است.

اما در مورد تفاوت حرام بودن ماه رجب با سه ماه دیگر در این است که ابتدا باید بگوییم که همه روزها و شب‌ها مخلوق خداست و هیچ زمانی به خودی خود بر 171#&؛ زمان؛ دیگر برتری ندارد؛ ولی برخی از روزها، شب‌ها و ماه‌ها به خاطر علل و حوادثی، برتری و قداست خاصی پیدا می‌کنند.

ماه‌های حرام نیز که به زمان 171#&؛ حضرت ابراهیم(ع) برمی‌گردد و در عصر جاهلیت به عنوان یک سنت به قوت خود باقی بود، از سوی اسلام نیز به خاطر حکمت و فوایدی که داشته تأیید شد.

در دوران جاهلیت که از دین توحیدی حضرت ابراهیم(ع) خبری نبود، مشرکان به این قانون الهی نیز احترام می‌گذاشتند، ولی به خواست خود جای ماه‌ها را عوض می‌کردند؛ برای مثال به جای ماه محرم، ماه صفر را حرام اعلام می‌کردند که آیه 37 سوره توبه، این عمل را کفر و گناه محسوب کرد.

منابع:

تفسیر المیزان

کافی، کلینی

تفسیر مجمع البیان

ک: بحارالانوار، علامه مجلسی

تفسیر نورالثقلین، ابن جمعه حویزی

ک: تفسیر نمونه، آیت‌الله مکارم شیرازی و دیگران